

5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ Τράπεζας Θεμάτων 28204

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Μιλώντας για τα προβλήματα του ανθρώπου και του κόσμου

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΛ

ΘΕΜΑ Α1 (Μονάδες 15)

A1.

Απάντηση

Βασικό μήνυμα του κειμένου είναι οι ολέθριες συνέπειες για όλη την ανθρωπότητα από πυρηνικό ατύχημα στο Τσέρνομπιλ. Σκοπός του κειμένου είναι να καταδείξει τις ευθύνες όλων απέναντι στην πυρηνική απειλή και την επιτακτική ανάγκη για ανάληψη πρωτοβουλιών, ώστε να μην επαναληφθεί. Ο τρόπος πειθούς που επιλέγεται για την ανάδειξη του μηνύματος είναι επίκληση στο συναίσθημα. Ειδικότερα, επιλέγονται τα ακόλουθα μέσα πειθούς:

- **αφήγηση** → («...Την 26η Απριλίου 1986, στις 1:23:58... θνησιμότητας») Διευκολύνει τον δέκτη να κατανοήσει τις συνθήκες και το πλαίσιο μέσα στο οποίο γεννήθηκαν οι προβληματισμοί της συντάκτριας του κειμένου και να παρακολουθήσει το σκεπτικό της πιο εύκολα, προσδίδει στον λόγο ζωντάνια και αμεσότητα.
- **ερωτήσεις** → («Τι ήταν για την υπόλοιπη ανθρωπότητα το Τσέρνομπιλ;») Προσδίδουν αμεσότητα στην επικοινωνία πομπού και δέκτη, δίνουν την αίσθηση διαλόγου και παρέχουν τροφή για προβληματισμό.
- **μεταφορική χρήση της γλώσσας** → («Ίσως, εάν το θέλουμε και το ζητήσουμε, μέσα από το ανείπωτο σκοτάδι του Τσέρνομπιλ να βρούμε τη φλόγα του κεριού, μέσα στην καρδιά του σκοταδιού να αναζητήσουμε την αγάπη»). Προσδίδει πλούτο, βάθος και δύναμη στον λόγο, ζωντάνια και εκφραστικότητα, ενώ παράλληλα διεγείρει το συναίσθημα του δέκτη.

A2α)

Απάντηση

Το Τσέρνομπιλ είναι **το μαύρο κουτί** της ανθρωπότητας, αυτό που περιέχει την αφήγηση της καταστροφής...είναι η μόνη **πυξίδα** για να αποτρέψουμε την επανάληψή της.

Μέθοδος ARNOS – τρόπος και δρόμος

- Το **μαύρο κουτί** του αεροπλάνου θα δείξει τα αίτια της πτώσης του.
- Οι παλιοί ναυτικοί είχαν πάντα **πυξίδα** στα ταξίδια τους.

A2β).

Απάντηση

Και ο εκ-πολιτισμένος κόσμος εξακολουθεί **να πρακτορεύει** (προωθεί) με ακόμη μεγαλύτερη επιμέλεια την πυρηνική ενέργεια ως όπλο **δήθεν αναπόφευκτων** (τάχα υποχρεωτικών) πολέμων και αποφασισμένων **αφανισμών (καταστροφών)**, ως όργανο προόδου και επιβολής, ως μέσο κυριαρχίας και ανάπτυξης, ως μέθοδο **συμφερότερη (χρησιμότερη)** οικονομικά άρα τέλεια, σύμφωνα με τα κριτήρια της νέας επιστήμης.

ΘΕΜΑ Α3 (Μονάδες 25)

Απάντηση

Τίτλος → Πυρηνική ενέργεια: Τα υπέρ και τα κατά

Με αφορμή ένα αφιέρωμα για την επέτειο της πυρηνικής καταστροφής του Τσέρνομπιλ προβληματίστηκα πολύ για τα υπέρ και τα κατά που αφορούν την πυρηνική ενέργεια.

Αναμφισβήτητα, είναι καθαρή στη διαδικασία παραγωγής της. Δεν είναι ρυπογόνο αέριο ή αέριο που προκαλεί την κλιματική αλλαγή. Παράλληλα, το κόστος παραγωγής ενέργειας είναι χαμηλό σε σχέση με άλλα. Λόγω της μεγάλης δύναμής της μπορεί ένα μόνο εργοστάσιο να παράξει μεγάλη ποσότητα.

Σχετικά με τα μειονεκτήματά της, οι σημερινοί αντιδραστήρες θεωρούνται γερασμένοι, πολλοί θα διαλυθούν και θα αποθηκευτούν μαζί με τα ήδη συγκεντρωμένα απόβλητα. Επομένως, θα ήταν επικίνδυνο για το περιβάλλον και τον άνθρωπο να προχωρήσουν στην κατασκευή νέων μονάδων. Τα πυρηνικά απόβλητα βέβαια αποτελούν πρόβλημα, γιατί μπορούν να προκληθούν διαρροές και πυρηνικές εκρήξεις με ανυπολόγιστες καταστροφές.

Όμως, η πυρηνική ενέργεια συνδέεται άμεσα και με την ανάπτυξη όπλων. Οι χώρες που διαθέτουν αντιδραστήρες μπορούν να αποκτήσουν πυρηνικά όπλα απειλώντας την παγκόσμια ειρήνη. Σε περίπτωση ατυχήματος η γη ερημώνει και οι άνθρωποι πεθαίνουν. Τέλος, ελλοχεύει ο κίνδυνος τρομοκρατικής επίθεσης σε πυρηνικό εργοστάσιο.

Επομένως, μόνο με αυστηρές προϋποθέσεις μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Να θεσπιστούν κριτήρια για τη λογική της χρήση, αυστηρότατοι κανόνες για την

ασφαλή, λειτουργία πυρηνικών εργοστασίων, ώστε να αποφευχθούν τα ατυχήματα. Μπορεί κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί για ειρηνικούς σκοπούς, στην ιατρική για τη θεραπεία του καρκίνου, στη βιολογία και τη μετεωρολογία. Ο πυρηνικός αφοπλισμός να εφαρμοστεί και να μην αποτελεί μόνο ευχή.

Συμπερασματικά, επιβάλλεται να υπολογιστούν με μεγάλη προσοχή τα θετικά και τα αρνητικά της στοιχεία πριν τη χρήση της. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΧΙΡΟΣΙΜΑ

ΘΕΜΑ Β1

Απάντηση

Το βασικό θέμα που αναδεικνύει το ποίημα είναι οι συνέπειες μια πυρηνικής καταστροφής. Ο ποιητής ψάχνει να βρει ένα λουλούδι στη Χιροσίμα, απορεί πού πήγαν οι άνθρωποι, τα πουλιά, ακόμη και τα μυρμήγκια («ψυχή ζώσα δε βλέπει, Τι να γίναν οι άνθρωποι τάχα; Αναρωτιέται, Καμιά φωνή καμιά λαλιά δω πέρα δε γρικιέται, Μηδέ μαμούδι καταγής μηδέ μυρμήγκι βλέπω»). Απορεί με τη νεκρική ησυχία, την ερημιά, την εγκατάλειψη. Τελικά, και το λουλούδι πεθαίνει από τον ραδιενεργό αέρα («Μόνο ένας άνεμος πικρός στάχτη απ' τη γη σηκώνει/Το κεφαλάκι του έγειρε μαράθηκε κ' εκείνο...»).

ΘΕΜΑ Β2 (Μονάδες 10)

- **Μονόπλευρος διάλογος** → *Πού πήγαν τάχα τα πουλιά και δε βλέπεις ούτ' ένα; «Γιατί τα δέντρα είναι γυμνά κ' έτσι σκελεθρωμένα; Στα τόσα του ερωτήματα κανείς δεν απαντά».* Με αυτό τον τρόπο, το κείμενο αποκτά αμεσότητα, ζωντάνια και εκφραστική δύναμη.
- **Περιγραφή** → *Πού πήγαν τάχα τα πουλιά και δε βλέπεις ούτ' ένα; «Μηδέ μαμούδι καταγής μηδέ μυρμήγκι βλέπω Γιατί τα δέντρα είναι γυμνά κ' έτσι σκελεθρωμένα;».* Με αυτό τον τρόπο, ο ποιητής παρουσιάζει παραστατικά την καταστροφή της φύσης με λέξεις-φράσεις, όπως «γυμνά, σκελεθρωμένα». Παράλληλα, καλλιεργεί το ενδιαφέρον και την προσοχή του αναγνώστη για αυτή. Στόχος του συγγραφέα είναι η αναπαράσταση του χώρου.
- **Αφήγηση** → *«Μικρό λουλούδι φύτρωσε κάπου στη Χιροσίμα. Τηράει δεξιά τηράει ζερβά ψυχή ζώσα δε βλέπει. Η αφήγηση προσδίδει στον λόγο ζωντάνια και αμεσότητα, ενώ παράλληλα πληροφορεί για τον τόπο και το πλαίσιο του ποιήματος.*

ΘΕΜΑ Β3 (Μονάδες 2**Απάντηση**

Πολλά ερωτήματα βασανίζουν το λουλούδι της Χιροσίμα. Αρχικά, αναρωτιέται πού πήγαν οι άνθρωποι, τα πουλιά, ακόμη και τα μυρμήγκια. Παντού υπάρχει νεκρή φύση. Απορεί με την απόλυτη ησυχία, την ερημιά, την εγκατάλειψη, τις αλλαγές στη φύση, γιατί τα δέντρα είναι γυμνά (« ψυχή ζώσα δε βλέπει...σκελεθρωμένα;»). Στο τέλος, πέφτει κι εκείνο θύμα της δίνης του μολυσμένου αέρα («Μόνο ένας άνεμος πικρός στάχτη απ' τη γη σηκώνει...κ' εκείνο...»). Οι σκέψεις και συναισθήματα που μου προκάλεσε αυτή η ιστορία είναι ποικίλα. Η χρήση της πυρηνικής ενέργειας βέβαια στην ιατρική, βιολογία, μετεωρολογία είναι μεγάλη, ενώ εξαντλείται δύσκολα. Όμως, για τον άνθρωπο και το περιβάλλον ελλοχεύουν κίνδυνοι που αφορούν τη διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων και την πιθανότητα πυρηνικών ατυχημάτων, γιατί τα πυρηνικά απόβλητα είναι τοξικά και παραμένουν τοξικά. Τελικά εάν απειλείται η ανθρώπινη ζωή αλλά και το ίδιο το περιβάλλον που προσπαθεί να σώσει, τότε δεν μπορεί να αποτελεί λύση για βιώσιμη ανάπτυξη.